

Còn mãi với thời gian

Bài cuối: "Chợ Mới" và những câu vọng cổ chưa bao giờ cũ

Với từ khóa "soạn giả Trọng Nguyễn", trang tìm kiếm Google đã cho đến 6.170.000 kết quả chỉ trong 0,16 giây và từ khóa "ca cổ Chợ Mới" trong 0,18 giây đã cho ra 1.900.000 kết quả. Điều ấy cho thấy sức hút mãnh liệt của soạn giả Trọng Nguyễn và những bài ca cổ của ông mà nói như NSƯT Thanh Kim Huệ: "Đi tới đâu cũng nghe".

* "Vua vọng cổ" cách mạng

Soạn giả Trọng Nguyễn sinh ra ở cánh đồng Bìm Bịp, xã Quách Phầm, Đàm Dơi, Bạc Liêu (cũ, nay là tỉnh Cà Mau). Có thể nói, soạn giả Viễn Châu là "vua vọng cổ" trứ danh còn soạn giả Trọng Nguyễn là "vua vọng cổ" cách mạng. Sáng tác của ông mượt mà, nhẹ nhàng chuyển tải những câu chuyện thoát nghe có vẻ bình dị nhưng ẩn chứa ý nghĩa sâu sắc. Trong số đó, nổi bật nhất phải kể đến bài vọng cổ "Chợ Mới". Ít ai biết rằng, ông viết bản này để tuyên truyền cho cuộc tuyển quân của huyện Chợ Mới, tỉnh An Giang. Nhiều lần qua lại Chợ Mới nhưng không tìm ra tứ nhạc, tình cờ, soạn giả Trọng Nguyễn đi ngang bên sông nhà nọ, thấy cô gái đang ngồi giặt áo, ông bật ra những ca từ đầu tiên: "Cái chợ có hồi nào và bao nhiêu tuổi. Mà ai cũng bảo là Chợ Mới quê hương. Ở nơi đó, tôi có một người thương. Cứ chiều chiều nàng ra bờ sông giặt áo". Ngay trong đêm đó, chuyện tình của anh Tâm, chị Hồng được soạn giả Trọng Nguyễn viết nên với cái kết không thể đẹp hơn: "Nhờ đi bộ đội mà thằng Tâm nay đã nên người. Nếu nó chưa có nơi nào gả nghĩa, đợi nó về mẹ sẽ làm đám cưới cho con...".

Bí thư Tỉnh ủy Bạc Liêu Võ Văn Dũng (trái) tặng hoa tri ân soạn giả Trọng Nguyễn trong đêm văn nghệ "Còn mãi với thời gian". Ảnh: DUY KHÔI

Nếu "Chợ Mới" là cảm xúc bất chợt thì bài "On Đảng" được ông ấp ủ hơn 20 năm. Đó lại là câu chuyện về một thanh niên bần hàn, đói rách nhờ giác ngộ lý tưởng cách mạng, theo Đảng, theo Bác Hồ mà "đổi đời", có áo ấm cơm no. Người thanh niên ấy không ai khác, chính là soạn giả Trọng Nguyễn. Lúc giờ tay tuyên thệ trước Đảng kỳ trong ngày vào

Đảng, ông đã muốn viết gì đó. Vậy rồi 20 năm sau, "Ôn Đảng" ra đời khi đất nước đã hòa bình trong niềm vui chung của dân tộc: "Đói rách qua rồi đời đẹp lắm, mẹ ơi! Những người cơm vãi cơm rơi, bây giờ làm chủ đất trời Việt Nam. Mẹ có vui không trong niềm vui đó, có máu của con, dòng máu quật cường...".

Bằng sự cảm thông, chia sẻ và hàm ơn của người lính, soạn giả Trọng Nguyễn viết về người mẹ cô độc một mình khi chồng và 6 người con đã hy sinh trong bài "Bên sông Vàm Cỏ"; về sự kiên cường của mẹ Tư trong "Giọt sữa cuối cùng"... NSUT Trúc Linh nói trong đêm văn nghệ tri ân: "Nghe bài vọng cổ của anh nhiều lần mà vẫn không cảm được nước mắt. Đường như anh viết bằng sự thổn thức của con tim mình". Qua tác phẩm, Trọng Nguyễn đã xây dựng tình yêu mang lý tưởng cao đẹp, tinh thần lãng mạn cách mạng trong buổi loạn ly, với những con người đã đặt tình yêu đất nước lên trên tình yêu đôi lứa.

*** Trải đời, trải lòng...**

Trong đêm văn nghệ, soạn giả Hữu Nghĩa đã nói về người bạn già của mình - soạn giả Trọng Nguyễn: "Anh Tám Nguyễn cực lắm, đang nắng dầm mưa mấy mươi năm. Cũng nhờ vậy mà anh trải nghiệm, trải đời nhiều, tác phẩm của anh cũng đầy ắp chất sống". Nhà văn Phan Trung Nghĩa nhớ lại: "Thời kỳ bao cấp, tuy đói ăn nhưng nghe Đoàn cải lương Hương Tràm về các xã biểu diễn những vở "Giọt máu oan cừ", "Rừng thần"... của Trọng Nguyễn thì bà con nào nức khấn áo băng đồng mấy cây số để đi xem".

Hơn 20 vở cải lương, trong đó có những vở rất nổi tiếng: "Giọt máu oan cừ", "Bóng biển"... và hơn 200 bài vọng cổ là kết tinh những trải nghiệm sống phong phú của soạn giả Trọng Nguyễn. Lời ca trong sáng tác của ông không khoa trương, bóng bẩy mà dung dị, mộc mạc, khiến người nghe như thấy mình trong đó. Cũng trải qua hai cuộc kháng chiến vệ quốc, trong sáng tác của ông còn có cảm xúc chân thực về nỗi đau của những người mẹ mất con, những người vợ xa chồng trong chiến tranh.

Có người nói, nghe "Giọt sữa cuối cùng" của ông trăm lần vẫn thấy hay vì đã chạm tới tâm hồn và khí khái của những người mẹ kháng chiến. Ông viết "Giọt sữa cuối cùng" từ câu chuyện có thật của chị Tư ở Vĩnh Lợi, Bạc Liêu, trước khi bị giặc bắn vì nuôi chứa cán bộ, chị còn cho con bú lần cuối. Câu chuyện này ông được biết sau ngày giải phóng. Ông đã giúp đỡ gia đình làm thủ tục công nhận chị Tư là liệt sĩ, vận động cất nhà cho Mỹ Linh- con của chị.

Sáng sáng, ở một góc quán quen ven lề đường nội ô TP Bạc Liêu, người ta vẫn thấy ông lão 77 tuổi ngồi trầm ngâm bên tách cà phê. Ông rất ít nói. Có lẽ ngôn từ ông dành trọn cho tác phẩm của mình. Trong đêm văn nghệ tối 24-4, xem Lê Tứ- Phụng Hằng- Tấn Giao- Võ Minh Lâm diễn lại "Giọt máu oan cừ", tôi thấy ông lặng lẽ lấy tay quạt nước mắt. Tôi biết, ông đang nhớ về cuộc đời và thương cho nhân vật của mình...

Đặng Huỳnh